

Міграція та повернення мешканців до регіонів: сучасний стан та перспективи розвитку

Спікер: Юзефович Владислава Володимирівна
к.е.н., доцент кафедри регіональної політики

Навчально-науковий інститут публічного
управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Передумови демографічного стану:

- Скорочення чисельності населення
- Загальне постаріння населення
- Зменшення рівня народжуваності
- Скорочення трудових ресурсів
- Міграційний вплив населення

Історія Європи та світу за останні пів століття зазнала чимало потужних міграційних криз: афганської (1979–1989), яка спровокувала появу понад 6 млн біженців та емігрантів; венесуельської (2013–2019) – 3 млн; сирійської (2019–2020) – майже 3 млн осіб.

Але за своїми масштабами, географією охоплення, кількісними показниками та часовими рамками сучасна **українська вимушена міграційна криза** не має аналогів і значно перевершує всі попередні. За даними Управління Верховного комісара у справах біженців Організації Об'єднаних Націй, лише за перші півтора місяця від початку гарячої фази нинішньої російсько-української війни свої домівки залишили **11,4** млн українців.

Згідно з оцінкою Міжнародної організації з міграції ООН (МОМ), ще 7,7 млн громадян України вважаються внутрішньо переміщеними

особами (ВПО)

Українських мігрантів, на відміну від таких же вихідців із країн Азії, Африки й Латинської Америки, в Європі, США та Канаді, приймають значно тепліше і щиріше.

Це пояснюється багатьма позитивними показниками – високим рівнем освіченості українців, їхньою належною вихованістю, природньою толерантністю, володінням іноземними мовами, працелюбністю, відкритістю до спілкування, готовністю поділитися власними навичками (фаховими, кулінарними, побутовими) тощо.

Папа Римський Франциск заговорив навіть про **«ПОЗИТИВНУ дискримінацію»** щодо українців - європейські держави й цивілізовані країни світу, куди українці потрапляють унаслідок еміграції, ставляться до них в рази позитивніше, порівняно зі сприйняттям емігрантів із багатьох країн Азії, Африки та Латинської Америки.

Повернення додому

У рамках проєкту «Побудова стійкості в конфлікті шляхом діалогу» Українська Гельсінська спілка з прав людини за фінансової підтримки Європейського Союзу проводила фокус-групові дослідження на основі глибинних інтерв'ю у 12 країнах ЄС. За результатами дослідження був підготовлений звіт, згідно з яким більшість опитаних планує повернутися в Україну після закінчення війни. Респонденти вказують, що термінове повернення неможливе через:

- а) відсутність фізичної безпеки для матерів та дітей;
- б) руйнування житла;
- в) тимчасову окупацію територій попереднього проживання, звідки родина переїхала.

Дослідницька компанія Gradus:

36 % респондентів висловлюють намір повернутися після того, як переконаються, що в місцевості, де вони жили, безпечно перебувати;

35 % – відразу після того, як закінчиться війна;

13 % – через рік або через кілька років після закінчення війни;

7 % – після того, як відновить роботу підприємство, на якому вони працювали, або будуть упевнені, що знайдуть іншу роботу вдома;

11 % опитаних планують повернутися найближчим часом

7 % узагалі не планують повертатися в Україну (серед тих, хто має постійну роботу в країні перебування, таких 18 %)

Процес повернення біженців, забезпечення їх реінтеграції
Заходи **державного** стимулювання повернення біженців і створення можливостей для їх тимчасової чи постійної зайнятості:

- Співпраця з ЄС (допомога у поверненні біженців)
- Швидка повоєнна відбудова (житло та інфраструктура)
- Допомога населенню постраждалих регіонів
- Допомога у пошуку роботи (державні структури та приватні організації)

Заходи стимулювання повернення біженців і створення можливостей для їх тимчасової чи постійної зайнятості на **місцевому рівні:**

- допомога в пошуку роботи
- фінансування громадських робіт на місцевому рівні
- надання мікрокредитів для започаткування власного бізнесу
- надання послуг з професійної підготовки і перепідготовки

Програми реконструкції Боснії та Герцеговини

Офіційна допомога у 1996-2004 рр. досягла 6,8 млрд дол. США

Допомога: на відновлення зруйнованого житла, кредити на заснування власного бізнесу, гуманітарна і фінансова допомога на поточні потреби, медичні послуги і соціальна допомога (27 секторальних проектів)

Перший проект «Екстрена демобілізація та реінтеграція військовослужбовців і біженців» (освіта та перепідготовка — фінансування створення на місцях установ, які надають освітні послуги та послуги з перепідготовки; створення електронної бази даних щодо показників ринку праці, яка управлялася муніципальними службами зайнятості та використовувалася для пошуку вакансій і консультування з питань зайнятості).

Проект "Екстрені громадські роботи і зайнятість" з бюджетом 45 млн доларів був призначений для швидкого відновлення зайнятості, реабілітації невеликих об'єктів громадської інфраструктури та посилення спроможності муніципалітетів приймати рішення і управляти місцевою інфраструктурою.

Проект "Рятівний мікробізнес, місцева ініціатива" з бюджетом 18 млн доларів мав на меті економічно допомогти вразливим групам осіб і мікро-підприємцям, що не мають доступу до позик комерційних банків, включаючи біженців, демобілізованих, дрібних фермерів і сільських безробітних таким чином, щоб вони могли запуснути економічну активність

Програми реконструкції **Косово**.

Офіційна допомога досягла 3,1 млрд дол. США

Проєкт SPARK, у рамках якого біженцям, що поверталися додому, надавалася цільова допомога.

Склад цієї допомоги визначався на основі оцінки професійних навиків реципієнтів, інтересів і попиту місцевого ринку праці. Людям надавали гранти на запуск бізнесу в сільському господарстві, кредити для малого бізнесу на основі ручної праці, навчальні курси і курси перепідготовки.

Для муніципалітетів, до яких масово поверталися біженці, підпрограма SPARK IR покривала витрати на надання публічних послуг у громадських центрах, медичних закладах і школах. Для цього кожний мігрант при поверненні отримував два ваучери по 500 євро з цільовим призначенням на оплату публічних послуг АЛЕ 40% економічно активного населення в Косово залишалося безробітним. Головні причини такого стану полягали не в самих гуманітарних чи реінтеграційних програмах, а в системних вадах планів післявоєнної реконструкції, які не передбачали дієвих заходів для відновлення промисловості та ре-старту виробничого сектора.

Програми на заохоченні повернення біженців на батьківщину.

Зокрема, **Уряд Великобританії** з 1999 року впровадив низку програм стимулювання добровільного повернення під егідою МОМ.

Одна з них – програма допомоги добровільному поверненню та реінтеграції. Програма пропонує інформаційно-консультаційні послуги з питань повернення, допомогу з отриманням проїзних документів і оплатою вартості транспортних послуг (авіаквитків та проїзду до кінцевого місця призначення), а також надання грошової допомоги в сумі 500 фунтів на члена сім'ї для облаштування після повернення.

Додатково може надаватися реінтеграційна допомога, яка включає покриття витрат на тимчасове житло терміном до 3-х місяців і виплату допомоги на малолітніх дітей.

Кожна особа, що повертається, за програмою може також отримати допомогу на заснування власного бізнесу, оплату шкільного навчання для дітей і курсів професійної підготовки для дорослих.

Данська Рада з питань біженців (Danish Refugee Council) після закінчення війни в Косово започаткувала в Данії програму з підтримки процесу повернення і надання реінтеграційної допомоги

Освітня програма “Місьцеве самоврядування”

**Контакти кафедри регіональної політики ННІ
ПУДС КНУ імені Тараса Шевченка:**

(044) 431-48-69 (044) 456-82-77

+380979287000

mistoua@gmail.com

Адреса: 03057 м. Київ, вулиця Академіка
Ромоданова, 12/2, к. 412

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

